

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

— Z Wiednia, d. 9. Kwietnia. —

Traktat handlu i żeglugi, zawarty między N. Cesarzem Jmcią Austrii a Cesarzem Jmcią Brazylii.

(Dokończenie.)

Art. VI. Wszystkie towary i artykuły, będące reprodukcją ziemi, rękodziel lub przemysłu poddanych i krajów Cesarza Jmci Austryjackiego, i spedyjowane z przystani Austryjackich na konsumpcję, dla kogobądź przeznaczone lub przystawione będą, mogą być wolno wprowadzane do każdej i wszystkich przystani Cesarstwa Brazylijskiego, nie ulegając innym lub wyższym opłatom od wprowadzenia, jak tylko tym, które poddani narodów najwięcej korzyści mających od tych towarów i artykułów już uiszczają, lub w przyszłości uiszczać powinni będą w skutek powszechnej taryfy, jaka na ten koniec we wszystkich przystaniach Brazylii, gdzie są Urzędy cłowe, lub gdzie jeszcze będą zaprowadzone, zostanie ogłoszona.

Jednakże zgodzono się wraz, iż mówiąc o narodzie największe korzyści mającym, Portugalczycy nie mogą służyć za wyraz do porównania, chociażby nawet w Brazylii otrzymać mieli szczególne przywileje handlowe.

Art. VII. Równie zgodzono się na to, że ilekroćby wartość produktów Austryjackich krajów lub przemysłu Austryjackiego, wprowadzonych na zużycie do urzędów cłowych Brazylii, nie była pewnie w taryfie oznaczona, temu, który te artykuły wprowadził, wolno ma być, podać względem onych wartości oświadczenie, aby urząd cłowy według tegoż oświadczenia z rzeczonymi przedmiotami przedsięwziął czynność swoją; wszakże na przypadek, gdyby urzędnicy upoważnieni do odbierania należności osądzili, że przy podaniu wartości zaszła wielka omyłka, więc wolno im będzie w tym sposobie ocenione przedmioty wziąć na rachunek rządu, za co sprzedającemu, w ciągu dni czterech, licząc od dnia zatrzymania towarów, zapłacić dziesięć od sta nad szacunek, i już złożoną opłatę zwrócić.

Art. VIII. I nawzajem poprzedzającego artykułu, wszystkie towary i artykuły, będące produktami ziemi, rękodziel lub przemysłu podda-

nych i krajów Cesarza Jmci Brazylijskiego, wprowadzane bezpośrednio na zużycie do przystani Austryjackich, nie będą żadnym innym ulegać opłatom, jak tylko tym, jakim ulegają, lub w przyszłości ulegać będą poddani narodów, największe korzyści mających od wprowadzonych podobnym sposobem artykułów.

Art. IX. Wszystkie płody i towary poddanych i krajów każdej z dwóch Stron umawiających się, przy wprowadzaniu do Państw drugiej Strony, powinny być opatrzone oryginalnymi certyfikatami, według przepisów istniejących w tej mierze w Państwach właściwych.

Art. X. Wszystkie towary i rękodzieła poddanych i krajów Cesarstwa Austryjackiego, wyprawione do przystani Cesarstwa Brazylijskiego, na tymczasowy skład lub na wyprowadzenie, nie będą żadnym innym, jak tylko takim ulegaty opłatom, które są już dla narodów największe korzyści mających ustanowione, lub w przyszłości jeszcze będą ustanowione.

Art. XI. Obiedwie wysokie umawiające się Strony zgadzają się, że ich poddani w swoich właściwych krajach i Państwach nżywać powinni każdej i wszelkich swobód, przywilejów i wyjątków, jakieby innemu jakiegobądź narodowi względnie handlu i żeglugi mogły być dozwolone; przyczem oraz rozumie się, że onym nawzajem te korzystne warunki bezpośrednio i z prawem i niezawisłe od inniegobądź warunku w tym sposobie zostaną przyznane, jakby takowe w niniejszym traktacie przytoczone były.

Art. XII. Wszystko, co się dotyczy zawijania lub odbijania okrętów, jakoteż bezpieczeństwa własności, towarów i efektów poddanych wysokich umawiających się Stron, poddani właściwi używać będą wszelkiego bezpieczeństwa, korzyści i swobód, jakie narodom największe korzyści mającym są przyznane; będą mogli dowolnie i bez przeszkody zarządzać swoim majątkiem przez sprzedaż, zamianę, darowiznę, ostatejniej woli rozporządzenie, lub innym jakim sposobem; ich domy i posiadłości będą protegowane i szanowane, i nie będą mimo ich woli przez żadną władzę zabierane, bez uprzedniego prawnego postępowania; nadto wolni będą od służby wojskowej na lądzie i na morzu, jakoteż od wszelkiej publicznej służby, każdej przymuszonej poży-

czki, lub rekwizycyi wojskowej, i nie mogą być zniewaleni do zadnych zwyczajnych podatków, któreby większe były nad owe, które poddani narodów największe korzyści mających opłacają, lub w przyszłości opłacać powinni będą.

Art. XIII. Każda z wysokich umawiających się Strón, ma prawo mianowania Konsulów jeneralnych i Vice-Konsulów, którzy przebywać będą w przystaniach lub miastach drugiego Państwa ku obronie handlu; zanim atoli będą mogli swoje wykonywać urzędowanie, muszą być przez rząd, przy którym przebywać przeznaczeni, w zwyczajnej formie przypuszczeni i uznani. Z resztą, tak co się dotyczy ich osób, jakoteż wypełnienia obowiązku urzędowania i opieki swoich ziomków, używać będą w jednym i drugim kraju tych samych przywilejów, jakie przyznane zostały Konsulom narodów największe korzyści mających, lub w przyszłości zostaną przyznane.

Art. XIV. Cesarz Jmć Brazylii nadaje poddanym Cesarza Jmci Austrii przywilej, że w urzędach celnych Brazylijskich używać będą tegoż samego prawa zapisywania cła i należitości, i pod tymi samymi warunkami i rękojmią, jak poddani Brazylijscy, i z drugiej strony, stosownie do obopólnej umowy, i poddani Brazylijscy używać będą na urzędach cłowych Austryjackich wszelkich korzyści, z istniejącymi prawami i rozporządzeniami zgodnych.

Art. XV. Niniejszy traktat handlu i żegluga zostawiać ma w zupełnej i nieograniczonej skuteczności przez lat sześć, od dnia wymiany ratyfikacyi.

Art. XVI. Ratyfikacye niniejszego traktatu powinny być w Wiedniu w ciągu dziewięciu miesięcy, a jeżeli można prędzej, od dnia podpisania wymienione.

W moc czego właściwi Pełnomocnicy takowoy podpisali i pieczęciami swoimi stwierdzili.

Działo się w Wiedniu d. 16. Czerwca roku zbawienia 1827.

Metternich (L. S.)   Rezende (L. S.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Portugalija.

Bryg wojenny Angielski zawinął z Falmouth w siedmiu dniach do Lizbony z depezsami dla P. Lamb; treść takowych nie jest jeszcze wiadomo.

Na posiedzeniu Izby Deputowanych w dniu 7. Marca uczynił P. Guerreiro wniosek następujący: »Uważając niepodobienstwo, aby w tej Izbie zachować wszystkie dokumenta, które stan polityczny Monarchii ustalają i prawości jej rządu dowodzą, wnoszę, aby od Ministra spraw we-

wewnętrznych żądano autentycznego odpisu wyroku, którym Król Jmć Don Pedro IV. swojego dostojnego brata, Infanta Don Miguel, na Rejenta tych Królestw mianował, jakoteż odpisu dokumentu z wykonanej przysięgi, którą właśnie wspomniany dostojny Pan w obecności Izby zebranych przy objęciu Rejencji wykonał, i by te dokumenta w Archiwum Izby z kartą konstytucyjną i z załączonemi do niej dokumentami były złożone. Wniosek ten przyjęto.

Hr. Mosquitella odezwał w d. 14. Marca w Izbie Parów pismo Ministra spraw wewnętrznych, zawierające list treści następującej do Prezydenta Izby, Xięcia Cadaval, poczem list ten Vice-Prezydent przeczytał i stosownie do tego posiedzenie rozwiązał (co podobnie zaszło w Izbie Deputowanych przez Vice-Prezydenta w tej samej formie): »Szanowny Xięciu Cadaval, kuzynie i przyjacielu! Ja, Infant Rejent w imieniu Króla pozdrawiam WPana z przychylnością i poważaniem. Przez wyrok z dnia dzisiejszego nznatem za dobre, w imieniu Króla użyć władzy do przedsięwzięcia odmiany, nadanej mi w tytule V. Roz. 1. Art. 74. dziele 4. karty konstytucyjnej, i rozwiązać Izbę Deputowanych; wyrok ten przesyłam WPanu, abyś zawiadomił o nim Izbę Parów, której jesteś Prezydentem. Infant Rejent. W pałacu Ajuda, d. 13. Marca.«

Dodatek do gazety Lizbońskiej z dnia 7. Marca zawiera następujący wyrok, który Infant Rejent wydał do Ministra spraw wewnętrznych:

»Ja Infant. Ponieważ prawa urządzające wybory nie są dokładne, i sposób wyborów w tym przedmiocie wyrokiem z dnia 7. Sierpnia 1826 wskazany, nie dostateczny, przeto nie podobna, aby natychmiast zwołać można Izbę Deputowanych w miejscu rozwiązanej; Jego Król. Mość osądził zatem za rzecz przyzwoitą, rzeczony wyrok z d. 7. Sierpnia nchylić, i nową przepisać organizacyją, której rezultatem być powinny instytucyje zgodne z konstytucyją, zwyczajami starożytnymi i dawnymi, Monarchii właściwemi nawyknięciami. Powinny one podawać narodowi środki, aby godnie był reprezentowanym. Komiszyja mianowana jest, aby się tak ważną sprawą zajęła; a że składać się ma z mężów Bogobojnych, i zarówno Tron jak i ojczyznę kochających, przeto Jego Królewicowska Mość wybrał do tego: Arcybiskupa z Viseu, jako Prezydenta; P. Vasconcelos Enalgathaes, P. Gujac, P. Gomez Ribeiro, Vicehr. Santarem, P. Crus de Carvalho, P. Freire de Lucia, P. Ribeiro Jaraiva, P. Friquero i Radcę Stanu Costa de Sa; ostatni pełnić będzie obowiązki Sekretarza Komiszyi, której prace przełożone być powinny Jego Król. Wysokości.«

Daléj Infant Rejent wydał wyrok następujący :

»W imieniu J. K. Wysokości Infanta Rejenta Don Miguel. Gdy zanesiono do J. K. W. skargi przeciwko Sędziom obwodowym, którzy zapominając swojego charakteru, powodowani duchem stronnictwa, od czasu powrotu J. K. W. nie przestawali postępować z surowym despotyzmem, i przedsiębrali gorszącą procedurę przeciwko obywatelom, których jedyną jest zbrodnią, że są przychylnymi do osoby J. K. W. i do Monarchii, i nie czynili nigdy zamachu na spokojność publiczną, przeto wzywa się Ministra sprawiedliwości, iżby w tym przedmiocie dał wszelkie objaśnienie, mogące posłużyć do ukarania podług surowości praw owe Sądy, które się tak niegodnego, jakoteż zbrodniczego postępowania dopuściły.«

Oto jest treść rozkazu dziennego wydanego przez Ministra wojny w d. 15. Marca i umieszczonego w Gazecie nadwornej z d. 17. t. m. :

»Ponieważ JW. Minister wojny dowiedział się, że źle myślący rozgłaszają niepokojące wieści między wojskiem względem onegoż przyszłego stanu, przeto zaleca naczelnikom korpusów, jakoteż władzom wojskowym prowincyj, wieści te zbijać, i wojsko zapewnić, że Infant Rejent nie przestanie mieć największe poważenie dla żołnierzy, którzy się nie oddają z drogi honoru. — JKWysokość, wiedząc, co wojownicy Portugalii są uczynić zdolni, i co w roku 1823 uczynili dopomagając do zniszczenia stronnictwa, które chciało Tron i Oltarz obalić, nie wątpi znaleźć znowu tę samą uległość, gdyby bezbożni ludzie chcieli jeszcze na te obadwa tak drogie przedmioty powstać; atoli Infant będzie nieubłagany przeciw każdemu żołnierzowi, któryby prawa wojskowe i cywilne nadwężył, gdyż pierwszą jest każdego powinnością być posłusznym prawu.«

(G. W.)

Wielka Brytania i Irlandyja.

W d. 18. Marca na wniosek Margr. Lansdown (przez niego tylko samego popierany) odczytano w Izbie wyższej po drugi raz dwa przez niego wniesione bile do poprawienia jednej części ustaw karzących, do których wniesienia opowiadają go niedawne jego stosunki urzędowe jako Sekretarza stanu spraw wewnętrznych. Pierwszy tycze się ogólnie zebrania 56 aktów Parlamentowych w jeden, do ukarania osobistych zaczepek; drugi do uczynienia odmian w prawie względem zeznań przed sądem. Między innymi wniósł ón na zniesienie tej osobliwej różnicy, że zeznania kwakrów przyjmowane są w sprawach cywilnych, ale nie w kryminalnych. (Jak wiadomo, kwakrowie nie przy-

siegają.) Złodzieje i łotry, rzekł Lord, wiedzą o tem bardzo dobrze, i dla tego kwakrów rabują. W Manchesterze n. p. banda łotrów Londyńskich łożyła formalny systemat zrabowania tamecznych kwakrów i takowy przywiodła do skutku, a że zeznania ostatnich przed sądem nie mają ważności w sprawach kryminalnych, przeto zbrodniarze nie byli ukarani. Podobnie przed kilką laty w Hodesden w Hrabstwie Hertfort, w obecności czterech najznamienitszych ludzi, popełniono straszne zabójstwo; lecz zabójca uszedł kary, ponieważ owe cztery osoby do sekty kwakrów należały.

(G. W.)

Wiadomości z Grecyi.

Numer 9. Gazety powszechnéj Greckiej z d. 16. Lutego (n. s.) który odebraliśmy przez Zante (mówi Dostrzegacz Austryjacki) zawiera uwiadomienie Prezydenta (Hr. Capodistrias) wydane w formie okólnika (Εγκύκλιος) względem utworzenia banku, wraz z wyszłym w tej mierze wyrokiem. Uwiadomienie opiewa w sposobie następującym: »Państwo Greckie. Prezydent Grecyi, Zawiadomiłem tak na piśmie Panhellenium jakoteż udzieliłem ustnie wielu obawytelóm tego, co przy objęciu nader wielkiego ciężaru kierowania niebezpiecznemi interessami ojczyzny, wśród takowych okoliczności, uważałem za swoje powinność przełożyć rozpoznaniu trzech połączonych Dworów, gdy ich szczodroblowości dopraszałem się o wsparcie pieniężnego dalszego popierania świętej walki naszej ojczyzny — Wraz udzieliłem także nadziei, jaką tuszyłem sobie, osmielony przez Ministrów każdego z tych trzech Dworów; nadziei, której niebawnem urzeczywieszczeniem od przybycia mojego do Grecyi nieustannie się zajmowałem. — Atoli, jak pomyślnie są moje nadzieje, jak ciągle moje usiłowania, i jak wielka mogłaby być życzliwość trzech Dworów ku naszej ojczyźnie, jednakowoż spodziewane wsparcie niemoże być prędko nadorecznu, ile tego terażniejszy stan ojczyzny wymaga. Z tąd potrzeba nieodzownie, aby rząd zaprowadził równość we wszystkich gałęziach służby publicznej, i był w stanie bez zwłoki walecznym Greków, tak na lądzie jakoteż na morzu nadać ruch, aby świętą ziemię z Turków oczyścić i handel na Archipelagu uwolnić od niepewności, pochodzącej z rozbojów morskich. — Okazując się gotowymi tym sposobem czynić, co i o ile od nas zawisło, tem pewniej będziemy mogli spuścić się na wsparcie, którego wzywamy, i za pomocą tego zaszczytnie współdziałać do oswobodzenia, przywrócenia, a może do niepodległości naszej ukochanéj ojczyzny. — Dopóki Grecyja będzie ślepa i nie ruchomą pod

ciężarem nieszczęść i niemożności, dopóki dozwoli, aby nieprzyjaciel podsycił się jej własnymi źródłami pomocnymi, dopóki znosić będzie niestawę, hańbę, jaką na nią ściąga niegodziwość nędzników, którzy jej banderę rozbojem morskim plamią, — dopóty trzy Mocarstwa, których cieszy się życzliwością, słusznie wątpić będą, czyli można na jej korzyść nrzeczywiście zbawienne zamiary traktatu z d. 6. Lipca i jak na innem miejscu powiedzieliśmy wiekopomny czyn z d. 20. Października. — Z drugiej strony owe rządy europejskie, które nie wewszystkiem zgadzają się z zamiarami Króla Jmci Angielskiego, Króla Jmci Francuzkiego i Cesarza Rosyjskiego na korzyść Greków, mogą tę wątpliwość i te rzeczy, które oneć na pozor usprawiedliwiają, wziąć za powód, aby los Grecyi długoletnią niepewnością ogrodzić (περιφράξει) — Każdy z Greków, który rozważy, przekona się jak ja sam przekonany jestem, i uzna, iż każdego obywatela bez wyjątku świętą jest powinnością, w tej stanowszej chwili, wszystkich swoich użyć sił, aby ojezynnie na zawsze zapewnić los, do którego od lat siedmiu powołują cnę cuda boskiej opatrności. — Jakkolwiek wielkie są ofiary, które Grecy do dnia dzisiejszego ponieśli, jak wielka być może niemożność, w której naród pogrążony, to przecież Grecyja posiada jeszcze siłę, nieugiętej waleczności swoich ślachtetnych synów, tak na lądzie jak i na morzu; posiada ona bez wątpienia mężów, którzy zawsze byli pierwszymi właścicielami i kupcami; klasę obywateli, którzy niejaki szczątki swojego majątku i swojej powagi tak na wyspach, jakoteż w prowincyi Morei i na stałym lądzie Grecyi ocalili. — Przekonany o ślachtetnem uczuciu tej klasy, pewny jestem, że patryjotyzm Greków poda rządowi Greckiemu środki, aby na krótki czas zapatrzeć wojsko i flotę w żywności i potrzeby wojenne, w tej chwili bezpłatnie, i tak odtych (majątniejszych Greków) jak od owych (żołnierzy i majtków) otrzymać posługę, której ocalenie Grecyi wymaga. — Skoro zaś rząd grecki otrzyma wsparcie od Mocarstw połączonych, urządzi i używać będzie pożytku dochodów narodowych, w tedy przedewszyskiem starać się będzie wypłacić ten dług podwojny, który dzisiaj zaciągnie. — Nasamprzód, w tedy wypłacać będzie w gotowiznie żołd żołnierzóm i majtkóm, którzy ten powy pochodz za samo utrzymanie i potrzebny amunycyją odbędą. Powtóre, pożyczone summy właścicielóm zwróci, chyba, że sami chcieliby pobierać procenta w terminach unó.

wionych. — Załączony wyrok N. 7. objaśnia proponowany instytut. — Jeszcze tylko jedną dodam uwagę. Udział całego chrześcijańskiego świata dla Grecyi, od początku terażniejszej walki; dobrodziejstwa, które Grecy odebrali, liczne składki, zebrane w Europie, życzenia onej ocalenia, czynią mi pewną nadzieję, że wielu majątnych obcych, z ochotą w tej stanowszej chwili należeć będzie do banku w tym sposobie urządzonego. W Eginie d. 14. Lutego 1828. Prezydent: J. A. Capodistrias. — Sekretarz Stanu S. Trikupi. *

Oto jest treść wyroku w powyższem uwiadomieniu namienionego. »Państwo Greckie. Gdy Prezydent Grecyi, udzielił zamiaru swojego Panhellenium, i gdy takowe objawiło swoje zdanie, stanowi: Artykuł 1. Utworzony będzie bank (Χρηματιστική Τράπεζα). Art. 2. Kapitały tego banku składają się z różnych summ, które złożą akcyjonaryjusze, dla pobierania rocznie ośm procentu. Art. 3. Obywatele, którzy nie mogą mieć inaczej udziału do banku, jak tylko, że ofiarują swoje produkta, które mogą być za granicą sprzedane, oddadzą te produkta Dyrektoróm banku, a ci wydadzą im obligacyje na ilość wartości produktów. Art. 4. Summy powierzone bankowi, oddane będą na rok. Art. 5. Potym terminie, ci, którzy zechcą, będą mieli prawo podnieść swoje kapitały całkiem lub w części, tylko o żądaniu swoim zawiadomią Dyrektorów banku wprzód na miesiąc. Art. 6. Po utworzeniu banku, obligacyje, jakie dyrektorowie banku akcyjonaryjuszóm wydadzą, przyjmowane będą bez potrącenia przy kupnie dochodów krajowych, obejmowaniu posiadłości narodowych zepsnaci podlegających, nawet za hypotekę w skutek wyroku jaki wydany zostanie o hypotece, na zasadach ustawy N. 51. i na koniec przy kupnie Dóbr narodowych, gdy mające się zebrać Zgromadzenie narodowe część takowych sprzedać uchwali. Art. 7. Probulus oddziału skarbowego Panhellenium, z dwoma przez Prezydenta mianowanemi w współpracownikami *) są dyrektorami banku. Art. 8. Osobne urządzenie oznaczy organizacyją banku i wszystkich jego gałęzi jego dyrekyi W. Eginie, d. 14. Lutego 1828. Prezydent J. A. Capidistrias. — Sekretarz Stanu J. Trikupi. (D. A.)

*) A zatem nie Sekretarze wydziału skarbowego, jak zawierają uprzednia wiadomość z Eginy- P. D. A.